

Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych

Warszawa 2020

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Poradnik

Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych

Stan prawny na 1 stycznia 2020 r.

Poradnik jest dostępny bezpłatnie na stronie internetowej www.zus.pl

WAŻNE !

Poradnik odnosi się do aktualnego stanu prawnego.

Spis treści

Objaśnienie używanych pojęć i skrótów	5
I. Ubezpieczenia społeczne osób duchownych	7
1. Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	7
2. Duchowny, który ma inny tytuł do ubezpieczeń	7
3. Dobrowolne ubezpieczenia społeczne	15
3.1. Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15
3.2. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe	16
3.3. Ustanie dobrowolnych ubezpieczeń społecznych	17
II. Składki na ubezpieczenia społeczne osób duchownych	18
1. Podstawa wymiaru składek – zasady ogólne	18
2. Podstawa wymiaru składek za duchownych, którzy są objęci obowiązkowo ubezpieczeniami również z innego tytułu	20
3. Wysokość składek i zasady ich finansowania	21
III. Ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych	24
1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu	24
2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne	28
2.1. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osoby duchownej, która jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych	28
2.2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za duchownego, który nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych	29
2.3. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za alumnów wyższych seminariów duchownych i teologicznych (oraz postulików, nowicjuszy i juniorystów zakonów męskich i żeńskich i ich odpowiedników)	29
3. Wysokość składki i zasady jej finansowania	29
IV. Zgłoszenie i wyrejestrowanie z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób duchownych	31
1. Zgłoszenie do ubezpieczeń	31
2. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń	33
3. Kody tytułów ubezpieczenia	33
V. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne	35

1.	Duchowny, który opłaca składki na własne ubezpieczenia	35
2.	Duchowny, za którego składki rozlicza i opłaca instytucja diecezjalna lub zakonna	38
3.	Terminy rozliczania i opłacania składek	38
	Wykaz podstawowych aktów prawnych	39

Objaśnienie używanych pojęć i skrótów

Użyte w poradniku pojęcia i skróty oznaczają:

Osoba duchowna – duchowny lub członek zakonu męskiego albo żeńskiego Kościoła Katolickiego, innego kościoła i związku wyznaniowego, z wyjątkiem alumna seminarium duchownego, nowicjusza, postulanta i juniorysty, którzy nie ukończyli 25 lat. W tym poradniku używamy w tym znaczeniu również terminu „duchowny”.

Podatnik zryczałtowanego podatku od osób duchownych – osoba objęta obowiązkiem podatkowym na podstawie przepisów ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych – osoba objęta obowiązkiem podatkowym na podstawie przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Postulant – osoba, która jest w trakcie postulatu (pierwszego okresu życia we wspólnocie zakonnej, który poprzedza nowicjat). Postulat może trwać od kilku tygodni do 2 lat. Postulanci mogą w tym czasie poznać zakon i wdrożyć się do życia zakonnego.

Nowicjusz – w kościele katolickim osoba, która odbywa nowicjat w zakonie, czyli przygotowuje się do złożenia stosownych ślubów.

Juniorysta – osoba, która po nowicjacie rozpoczyna 2-letni okres przygotowania do życia zakonnego.

Alumn (inaczej kleryk) – student seminarium duchownego, który przygotowuje się do kapłaństwa.

Zakon – organizacja, której członkowie oddają się w sposób szczególny wypełnianiu zasad danej religii. Członkowie zakonu (mężczyźni – mnisi, zakonnicy, bracia; kobiety – zakonnice, mniszki, siostry) zwykle nie są postrzegani ani jako świeccy, ani jako członkowie kleru, choć np. w kościele katolickim możliwe jest łączenie członkostwa w zakonie ze święceniami kapłańskimi (osobie takiej przysługuje tytuł „ojca”).

Płatnik składek:

- duchowny, który opłaca składki na własne ubezpieczenia,
- przełożony domu zakonnego lub klasztoru w stosunku do członków swych zakonów,
- instytucja diecezjalna lub zakonna w stosunku do osób duchownych – po wyrażeniu zgody przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Bezrobotny – osoba, która pobiera zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne lub stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez powiatowy urząd pracy.

Osoba pobierająca stypendium – osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez podmiot inny niż powiatowy urząd.

Zleceniobiorca – osoba, która wykonuje pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Osoba pozostająca w stosunku służby – żołnierz zawodowy oraz funkcjonariusz Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Służby Celno-Skarbowej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa.

Kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę – kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę o którym mowa w ustawie o minimalnym wynagrodzeniu za pracę. W 2020 r. wynosi 2600 zł.

I. Ubezpieczenia społeczne osób duchownych

1. Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

Osoby, które posiadają na terytorium Polski status osoby duchownej podlegają:

- obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu,
- dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu.

Nie ma znaczenia, czy taka osoba ma obywatelstwo polskie, czy też jest cudzoziemcem. Obowiązek ubezpieczeń społecznych wynika z tego, że w Polsce jest uważana za osobę duchowną (tzn. podlega zwierzchnim władzom kościelnym z siedzibą w Polsce). Nie musi zatem stale przebywać na terytorium Polski. Osoby duchowne przebywające na misjach poza granicami kraju nadal podlegają ubezpieczeniom w Polsce, chyba, że przepisy regulujące koordynację systemów zabezpieczenia społecznego obowiązujące pomiędzy Polską, a krajem na terytorium którego będzie prowadzona działalność misyjna, stanowią inaczej.

Gdy duchowny jest delegowany do pracy w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, kraj, w którym powinien być ubezpieczony wskazują przepisy prawa wspólnotowego o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Więcej informacji można znaleźć na naszej stronie:

<http://www.zus.pl/pracujacy/pracujacy-w-ue-eog-szwajcarii/delegowanie/pracownicy-delegowani>.

Osoby duchowne objęte są obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi od dnia, w którym zostały przyjęte do stanu duchownego do dnia, w którym z niego wystąpią.

Ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie są dla osoby duchownej obowiązkowe, gdy ma ona ustalone prawo do emerytury lub renty. Obowiązek tych ubezpieczeń może być również wyłączony wtedy, gdy taka osoba ma dodatkowy tytuł do ubezpieczeń, np. umowę o pracę (szczegółowo omówiliśmy te zagadnienia w podrozdziale 2 tego rozdziału).

Alumni seminariów duchownych, nowicjusze, postulanci i junioryści i ich odpowiednicy – objęci są tymi ubezpieczeniami od dnia, w którym ukończą 25 lat – traktujemy ich wtedy jak osoby duchowne.

2. Duchowny, który ma inny tytuł do ubezpieczeń

Gdy osoba duchowna spełnia warunki, aby objąć ją obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innego tytułu lub innych tytułów mamy do czynienia ze zbiegiem tytułów do ubezpieczeń.

Zbieg tytułów może powodować następujące sytuacje:

- duchowny zostanie objęty obowiązkiem ubezpieczeń wyłącznie z innego tytułu ubezpieczenia, a jako osoba duchowna będzie mógł przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie (**pkt a**),
- duchowny będzie obowiązkowo podlegał ubezpieczeniom z obu tytułów (**pkt b**),
- duchowny będzie mógł wybrać tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń, a z drugiego tytułu może być objęty ubezpieczeniami dobrowolnie (**pkt c**),
- duchowny będzie obowiązkowo podlegał ubezpieczeniom wyłącznie z tytułu duchowieństwa (**pkt d**),
- duchowny nie będzie podlegał ubezpieczeniom z tytułu duchowieństwa ani obowiązkowo, ani dobrowolnie; obowiązek ubezpieczeń będzie wynikać wyłącznie z innego tytułu (**pkt e i f**).

a) Zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu duchowieństwa dobrowolnie

Jeśli duchowny jest także:

- pracownikiem,
- członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółka rolniczego,
- doktorantem, który otrzymuje stypendium doktoranckie,
- osobą, która pobiera świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia,
- osobą, która pobiera świadczenie socjalne, zasiłek socjalny, wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium,

a wysokość podstawy wymiaru składek z tych tytułów w przeliczeniu na miesiąc jest równa co najmniej minimalnemu wynagrodzeniu za pracę, **to nie podlega on obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu duchowieństwa.**

Ważne! Warunek osiągnięcia z dodatkowego tytułu przychodów, które stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę uznajemy za spełniony, kiedy duchowny jest zatrudniony:

- w pełnym wymiarze czasu pracy, albo
- w niepełnym wymiarze czasu pracy, gdy wynagrodzenie za pracę określone w umowie o pracę odpowiada co najmniej kwocie minimalnego wynagrodzenia, bez względu na rzeczywistą wysokość podstawy wymiaru składek z tego tytułu. W tych sytuacjach osoba duchowna nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu duchowieństwa.

Przykład 1

Siostra Brygida zawarła umowę o pracę od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2018 r. Jej wynagrodzenie miesięczne wynosi 2100 zł. i dostaje je za dany miesiąc w kolejnym miesiącu. We wrześniu 2017 r. siostra Brygida nie uzyskała przychodu z tytułu zatrudnienia, który stanowiłby podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za ten miesiąc, ponieważ wynagrodzenie za wrzesień dostała w październiku. Mimo to we wrześniu 2017 r. siostra Brygida nie podlega już obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba duchowna. Obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu duchowieństwa będzie objęta znowu od 1 września 2018 r. Stanie się tak, ponieważ przestanie podlegać ubezpieczeniom z tytułu zatrudnienia. Nie zmieni tego okoliczność, że we wrześniu 2018 r. uzyskała przychód ze stosunku pracy w wysokości powyżej minimalnego wynagrodzenia.

Osoba duchowna, która pobiera zasiłek macierzyński

Osoby duchowne, które spełniają warunki, by objąć je obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, objęte są obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tego tytułu. Ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu duchowieństwa mogą być objęte dobrowolnie, na swój wniosek.

Przykład 2

Siostra Olga ma ustalone prawo do renty i pozostaje w stosunku pracy. Od 1 lutego 2017 r. pobiera zasiłek macierzyński z tytułu zatrudnienia. Siostra Olga obowiązkowo objęta jest ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania tego zasiłku. Natomiast z tytułu bycia osobą duchowną może być objęta tymi ubezpieczeniami dobrowolnie.

b) Zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom zarówno jako osoba duchowna jak i z innego tytułu

Jeśli duchowny jest także:

- pracownikiem,
- członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółka rolniczego,
- doktorantem, który otrzymuje stypendium doktoranckie,
- osobą, która pobiera świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia,
- osobą, która pobiera świadczenie socjalne, zasiłek socjalny, wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium,

a wysokość podstawy wymiaru składek ze wskazanych tytułów w przeliczeniu na miesiąc jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, to **podlega on obowiązkowo** ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obydwu tytułów. Patrz też komentarz do pkt a).

Ponadto osoby duchowne, które pełnią funkcję członka rady nadzorczej za wynagrodzeniem, objęte są obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z obu tytułów. Jednak z tytułu pełnienia funkcji członka rady nadzorczej nie podlegają ani ubezpieczeniu chorobowemu, ani wypadkowemu.

Przykład 3

Ksiądz Krzysztof zawarł umowę o pracę na okres od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2018 r. w wymiarze ½ etatu. Jego miesięczne wynagrodzenie wynosi 1200 zł. W tym przypadku w okresie zatrudnienia nadal podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu duchowieństwa. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tego tytułu będzie stanowiła kwota różnicy pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę, a kwotą podstawy wymiaru składek z umowy o pracy.

c) Zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny może wybrać tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń

Jeśli duchowny jest także:

- osobą, która wykonuje pozarolniczą działalność inną niż działalność gospodarczą,
- osobą, która wykonuje pracę nakładczą,
- posłem,
- senatorem,

to jest objęty ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może jednak dobrowolnie, na swój wniosek, zostać objęty ubezpieczeniami również z pozostałych (wszystkich lub wybranych) tytułów albo zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń.

d) Zbieg z umową zlecenia

W przypadku tego zbiegu, o tym który z tych tytułów będzie tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych będzie decydowała kolejność powstania tytułów oraz wysokość podstaw wymiaru składek. Obowiązek ubezpieczeń z danego tytułu może zostać wyłączony, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę. Sumowanie podstaw wymiaru składek dokonywane jest w kolejności powstania tytułów do tych ubezpieczeń.

Jeśli tytułem, który powstał wcześniej jest duchowieństwo to zawarta później umowa lub umowy zlecenia nie rodzą obowiązku ubezpieczeń społecznych gdyż podstawa wymiaru składek z tytułu duchowieństwa odpowiada kwocie minimalnego wynagrodzenia. Tym samym, z tytułu dodatkowo zawartej umowy lub umów zlecenia duchowny może na swój wniosek zostać objęty dobrowolnymi ubezpieczeniami społecznymi (z wybranej lub wszystkich umów).

Jeśli podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z umowy zlecenia wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, to duchowny może również zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń wybierając umowę zlecenia. Wówczas z tytułu duchowieństwa ubezpieczenia będą miały charakter dobrowolny.

Ważne! Duchowny może dokonać wyboru umowy zlecenia jako tytułu obowiązkowego także gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ze zlecenia będzie niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, ale wówczas nadal będzie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu duchowieństwa.

Przykład 4

Od 1 marca 2018 r. siostra Anna zostaje zatrudniona na podstawie umowy zlecenia na 4 miesiące. Miesięczne wynagrodzenie z tej umowy to 2100 zł. Od tej daty siostra Anna nadal jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi jako osoba duchowna, ale może też zmienić tytuł ubezpieczenia i podlegać tym ubezpieczeniom obowiązkowo jako zleceniobiorca. Jeżeli jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń wybierze umowę zlecenia, to z tytułu duchowieństwa może przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dobrowolnie.

Osoba duchowna, która wykonuje umowę zlecenia i ma ustalone prawo do emerytury lub renty, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wyłącznie z tytułu wykonywania tej umowy. Jako osoba duchowna może w tej sytuacji przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie.

Jeśli duchowny z ustalonym prawem do emerytury lub renty zawrze więcej niż jedną umowę zlecenia, to z kolejnych umów też może być objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi. Będzie tak, aż łączna podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia osiągnie co najmniej kwotę minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 5

Ksiądz Joachim ma ustalone prawo do emerytury. Od 4 marca 2018 r. jest zatrudniony na podstawie dwóch umów zlecenia. W kwietniu 2018 r. przychód z pierwszej umowy wyniósł 2100 zł, a z drugiej – 2300 zł. Ksiądz Joachim podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu jednej umowy zlecenia, którą wybierze. Druga umowa zlecenia jest tytułem do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rento-

wych. Z tytułu bycia osobą duchowną ksiądz Joachim może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Przykład 6

Ksiądz Emilian ma ustalone prawo do renty. Był zatrudniony od 1 lutego 2018 r. do 31 maja 2018 r. na podstawie dwóch umów zlecenia. Miesięczny przychód z pierwszej umowy wynosił 700 zł, z drugiej – 1000 zł. Ksiądz Emilian podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu umów zlecenia. Jest tak dlatego, że podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia z pierwszej umowy jest niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę. Z tytułu bycia osobą duchowną ksiądz Emilian może przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dobrowolnie.

Przykład 7

Siostra Lidia ma ustalone prawo do emerytury. Od 1 lutego 2018 r. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę na niepełny etat. Jej miesięczny przychód wynosi 1200 zł. Jednocześnie od 1 marca 2018 r. do 30 czerwca 2018 r. pracowała na podstawie dwóch umów zlecenia na rzecz innych podmiotów niż pracodawca. Z pierwszej umowy zlecenia uzyskiwała przychód w wysokości 400 zł miesięcznie, z drugiej umowy zlecenia – 500 zł. Siostra Lidia podlegała w tej sytuacji obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako pracownik oraz jako zleceniobiorca z dwóch umów. Było tak dlatego, że łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z umowy o pracę oraz pierwszej umowy zlecenia (1600 zł) była niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia (2100 zł). Z tytułu bycia osobą duchowną siostra Lidia może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

e) Zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym tylko z tytułu duchowieństwa

Jeśli duchowny jest także:

- stypendystą sportowym,
- osobą, która wykonuje odpłatnie prace na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
- żołnierzem niezawodowym, który pełni czynną służbę wojskową,
- osobą, która odbywa służbę zastępczą,
- osobą bezrobotną,
- osobą, która pobiera stypendium,
- osobą, która pobiera stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych,

- osobą, która pobiera świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna,
- osobą, która przebywa na urlopie wychowawczym

to jest objęty ubezpieczeniem tylko z tytułu duchowieństwa. Nie może dobrowolnie przystąpić do ubezpieczeń z tych tytułów.

Osoba duchowna, która przebywa na urlopie bezpłatnym

Osoba duchowna, która pozostaje równocześnie w stosunku pracy, jeśli nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty, w czasie korzystania z urlopu bezpłatnego podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu duchowieństwa. Jest tak nawet wtedy, gdy podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę. Wynika to stąd, że w okresie korzystania z urlopu bezpłatnego stosunek pracy jest „zawieszony”. To powoduje, że w tym czasie ustaje obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia. W konsekwencji nie występuje zbieg tytułów do ubezpieczeń, o którym mowa w tym podrozdziale.

Przykład 8

Ksiądz Szymon zawarł umowę o pracę od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2018 r. Jego wynagrodzenie miesięczne wynosi 2600 zł. Tym samym od 1 września 2017 r. wygaś obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu duchowieństwa. Od 20 października 2017 r. do 25 października 2017 r. ksiądz Apolinary korzystał z urlopu bezpłatnego. W okresie tego urlopu ponownie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba duchowna. Podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia powinna, więc zostać ustalona proporcjonalnie do liczby dni (5) podczas których był objęty ubezpieczeniami z tytułu duchowieństwa.

f) Duchowny, który prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą

Duchowny, który spełnia warunki by objąć go obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jest nimi objęty tylko z tego tytułu. W takim przypadku nie podlega on w ogóle ubezpieczeniom społecznym z tytułu duchowieństwa.

Przykład 9

Od 1 marca 2018 r. duchowny rozpoczął prowadzić pozarolniczą działalność gospodarczą. Od tej daty podlega on obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Nie jest objęty ubezpieczeniami emerytalnym

i rentowymi z tytułu bycia osobą duchowną i nie może z tego tytułu przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie.

Przykład 10

Duchowny zawarł umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto zaczął prowadzić pozarolniczą działalność gospodarczą. Podlega on obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stosunku pracy. Może też być objęty dobrowolnie tymi ubezpieczeniami z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Nie podlega natomiast – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie – ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu bycia osobą duchowną.

Przykład 11

Duchowny zawarł umowę o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy od 1 czerwca 2018 r. Uzyskuje z niej miesięczny przychód w wysokości 1050 zł. Od 1 lipca 2018 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej (nie korzysta z „ulgi na start”). W czerwcu duchowny ten podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stosunku pracy oraz jako osoba duchowna. Od 1 lipca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu stosunku pracy oraz z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Od tej daty nie podlega natomiast – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie – ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu bycia osobą duchowną.

g) Duchowny, który sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem

Ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi jako osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem mogą być objęci ci duchowni, którzy z tytułu duchowieństwa, podlegają ubezpieczeniom społecznym przez okres co najmniej 6 miesięcy.

Powyższy warunek zostanie spełniony, o ile osoba duchowna przed rozpoczęciem opieki:

- bez przerwy była objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu duchowieństwa,
- opłacała składki na te ubezpieczenia z tytułu duchowieństwa.

Osoby duchowne, które nie spełniają tych warunków, mogą być objęte z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem tylko obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym.

Prawo do objęcia ubezpieczeniami społecznymi przysługuje jednemu z rodziców, o ile drugie z rodziców nie jest objęte tymi ubezpieczeniami z tytułu:

- sprawowania opieki nad dzieckiem,
- urlopu wychowawczego,

- pobierania zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Osoby duchowne, które sprawują osobistą opiekę nad dzieckiem są objęte obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi (lub tylko emerytalnym) od dnia określonego w [oświadczeniu](#) jako dzień w którym zaczęły sprawować opiekę nad dzieckiem, ale nie wcześniej niż od dnia, w którym je złożyły. Natomiast przestaną podlegać tym ubezpieczeniom od dnia, który wskażą w oświadczeniu jako dzień zakończenia sprawowania tej opieki.

Duchowni, którzy sprawują opiekę nad dzieckiem, są objęci ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub tylko emerytalnym, jeżeli:

- nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i
- nie mają innego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Osoby duchowne, które zostaną objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub tylko emerytalnym z tytułu sprawowania osobistej opieki nie podlegają ani obowiązkowo, ani dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu duchowieństwa.

Duchowni, którzy sprawują osobistą opiekę nad dzieckiem i z tego tytułu są objęci ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Więcej informacji o opłacaniu składek za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem można znaleźć na stronie: <http://www.zus.pl/pracujacy/osoby-sprawujace-osobista-opieke-nad-dzieckiem/rodzaje-ubezpieczen-i-podstawa-wymiaru-skladek>.

3. Dobrowolne ubezpieczenia społeczne

3.1. Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi mogą być objęci na swój wniosek duchowni, którzy:

- mają ustalone prawo do emerytury lub renty,
- są objęci obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innego tytułu – zobacz podrozdział **2 pkt a) i c)**,
- pozostają w stosunku służby.

Duchowny będzie objęty dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony.

Wniosek o objęcie tymi ubezpieczeniami duchowny składa na formularzu ZUS ZUA „Zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej”.

Osoby duchowne, które przystąpiły do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych z tytułu duchowieństwa są również objęte obowiązkowo ubezpieczeniem wypadkowym. Nie mogą natomiast przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tego tytułu.

Dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, może być też objęta – na swój wniosek – każda osoba, która nie ma tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (np. alumni seminariów duchownych, nowicjusze, postulanci, którzy mają mniej niż 25 lat). Osoby te nie podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu, nie mogą też przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

3.2. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe

Do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego mogą przystąpić tylko ci duchowni, którzy są objęci obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu duchowieństwa.

Osoba duchowna zostaje objęta dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od dnia wskazanego we wniosku, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym złoży ten wniosek. Jeśli wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem zostanie złożony w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń emerytalnego lub rentowych z tytułu duchowieństwa, to objęcie tym ubezpieczeniem nastąpi od daty wskazanej na wniosku.

Wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem płatnik składa na formularzu ZUS ZUA „Zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej”.

Przykład 12

Ksiądz Julian został objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi od 26 kwietnia 2018 r. Od tej daty chciał przystąpić również do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Jednak zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na formularzu ZUS ZUA przekazał do ZUS dopiero 8 maja 2018 r. Dlatego ksiądz Julian został objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od 8 maja 2018 r., czyli od dnia w którym złożył wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem. Nie może być objęty ubezpieczeniem chorobowym od 26 kwietnia

2018 r., ponieważ wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem złożył po upływie 7 dni, od kiedy powstał obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

3.3. Ustanie dobrowolnych ubezpieczeń społecznych

Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe ustają:

- od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń (formularz ZUS ZWUA), nie wcześniej jednak niż od dnia złożenia tego wniosku,
- od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który duchowny nie opłaci w terminie składki na to ubezpieczenie; jeżeli duchowny pobrał zasiłek za część miesiąca, ubezpieczenie chorobowe ustaje od następnego dnia po dniu, za który przysługiwał ten zasiłek,
- od dnia, w którym duchowny przestał podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, np. zaczął podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom z innego tytułu albo utracił status osoby duchownej.

W uzasadnionych przypadkach możemy wyrazić zgodę na opłacenie po terminie składek na dobrowolne ubezpieczenia. Zgoda taka może zostać wyrażona tylko na wniosek osoby duchownej, który powinien zostać złożony w naszej placówce właściwej ze względu na miejsce zamieszkania.

Przykład 13

Siostra Klara jest objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi w tym dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym z tytułu duchowieństwa. Zawarła dodatkowo umowę o pracę na okres od 1 lutego 2018 r. do 31 lipca 2018 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. W tym czasie obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu duchowieństwa jest wyłączony. W konsekwencji ustaje również tytuł do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Zatem siostra Klara powinna wyrejestrować się ze wszystkich ubezpieczeń. Jednak jeśli jest podatnikiem zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób duchownych powinna zgłosić się do ubezpieczenia zdrowotnego. Po ustaniu stosunku pracy siostra Klara ponownie zostanie objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jako osoba duchowna. Jeśli zamierza kontynuować dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po ustaniu zatrudnienia czyli, od 1 sierpnia 2018 r. powinna w ciągu 7 dni od tej daty ponownie złożyć wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem. Musi to zrobić na formularzu ZUS ZUA, którym ponownie zgłosi się do ubezpieczeń obowiązkowych. Jeżeli nie zachowa tego terminu, zostanie objęta dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od dnia, w którym złoży wniosek.

II. Składki na ubezpieczenia społeczne osób duchownych

1. Podstawa wymiaru składek – zasady ogólne

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osoby duchownej stanowi kwota deklарowana, nie niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Roczna podstawa wymiaru tych składek nie może przekroczyć w roku kalendarzowym kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.

Najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób duchownych podlega odpowiednio zmniejszeniu, jeżeli obowiązek ubezpieczeń trwał tylko przez część miesiąca.

Wtedy płatnik dzieli ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnoży przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom. Wyniku dzielenia nie wolno zaokrąglać: liczba powinna zostać pomnożona w takiej postaci, w jakiej została wyliczona. Dopiero po przemnożeniu należy zaokrąglić podstawę wymiaru składek do pełnych groszy:

- w górę – jeżeli końcówka jest równa lub wyższa niż 0,5 grosza,
- w dół – jeżeli końcówka jest niższa niż 0,5 grosza.

Zasadę proporcjonalnego zmniejszania podstawy wymiaru składek należy stosować także w przypadku niezdolności do pracy, która trwała przez część miesiąca, jeżeli duchowny spełniał warunki do przyznania zasiłku chorobowego.

Przykład 14

W styczniu 2017 r. ksiądz Klemens pobierał zasiłek chorobowy od 8 do 23 stycznia (łącznie 16 dni). Minimalne wynagrodzenie za pracę w tym miesiącu wynosiło 2000 zł. Najniższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za styczeń ksiądz Klemens powinien ustalić proporcjonalnie za okres, gdy podlegał tym ubezpieczeniom:

$2000 \text{ zł} : 31 \text{ (liczba dni miesiąca)} = 64,51612903225806$

$64,51612903225806 \times 15 \text{ (różnica pomiędzy liczbą dni miesiąca a liczbą dni absencji chorobowej w tym miesiącu)} = 967,741935483871 \sim 967,74 \text{ zł.}$

Zatem podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne księdza Klemensa za styczeń 2017 r. nie mogła być niższa niż **967,74 zł.**

Przykład 15

Ksiądz Piotr zgłosił się z tytułu bycia osobą duchowną tylko do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego. Nie przystąpił do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Od 1 do 15 lutego 2017 r. był chory. Mimo to musiał opłacić składki na ubezpieczenia społeczne za luty 2017 r. od podstawy wymiaru nie niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 2000 zł. Wynika to stąd, że nie miał prawa do zasiłku chorobowego, więc nie mógł proporcjonalnie pomniejszyć najniższej podstawy wymiaru składek.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W przypadku składek na te ubezpieczenia nie stosujemy ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek do trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. Ograniczenie to dotyczy tylko składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Ważne! Podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, który jest przyjmowany do ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 16

Ksiądz Rafał jest objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i wypadkowym. Opłaca składki od najniższej podstawy wymiaru tych składek, czyli od minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 15 stycznia 2018 r. przystąpił do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Podstawę wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za styczeń będzie stanowiła kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 2100 zł. Podstawa ta wynosi tyle samo, ile podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 17

Do 30 września 2016 r. ksiądz Edward podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym wyłącznie z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Od 1 października 2016 r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tylko jako osoba duchowna. Od tej daty przystąpił również do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. We wrześniu 2016 r. ksiądz Edward osiągnął górną roczną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w 2016 r. wynosiła ona 121 650 zł). Oznacza to, że od października 2016 r. nie opłaca składek na ubezpieczenia emerytal-

ne i rentowe (jako podstawę wymiaru tych składek wykazuje w dokumentach rozliczeniowych – „0 zł”). Opłaca natomiast składkę na ubezpieczenie wypadkowe oraz na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe od podstawy wymiaru, która odpowiada kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę.

2. Podstawa wymiaru składek za duchownych, którzy są objęci obowiązkowo ubezpieczeniami również z innego tytułu

Jeśli duchowny uzyskuje przychód z umowy o pracę (lub z innego tytułu wskazanego w rozdziale I, podrozdziale **2, pkt a**), który:

- stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i
- w przeliczeniu na okres miesiąca kalendarzowego jest niższy od minimalnego wynagrodzenia za pracę,

obowiązkowo podlega również ubezpieczeniom społecznym z tytułu bycia osobą duchowną.

W takim przypadku, gdy dodatkowym tytułem jest umowa o pracę lub członkostwo w spółdzielni podstawę wymiaru składek z tytułu duchowieństwa stanowi **różnica pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę a kwotą przychodu, która stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze stosunku pracy lub członkostwa w spółdzielni.**

Jeśli dodatkowym tytułem jest inny niż stosunek pracy lub członkostwo w spółdzielni tytułu, wskazany w rozdziale I, podrozdziale 2, pkt a) wówczas podstawę wymiaru składek z duchowieństwa stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Przykład 18

Ksiądz Tomasz był zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1 marca 2018 r. do 31 maja 2018 r. Uzyskiwał z tytułu zatrudnienia wynagrodzenie w wysokości 1200 zł miesięcznie. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia była więc niższa od minimalnego wynagrodzenia (2100 zł). W związku z tym ksiądz Tomasz podlegał w tym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym również z tytułu duchowieństwa. Obowiązująca go najniższa podstawa wymiaru składek wynosiła 900 zł. To różnica pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem a podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy (2100 zł – 1200 zł).

Przykład 19

Od 1 marca 2018 r. do 30 czerwca 2018 r. ksiądz Marek był zatrudniony u dwóch pracodawców w niepełnym wymiarze czasu pracy. Miesięcznie uzyskiwał przychód (wynagrodzenie) w wysokości:

- 600 zł u pierwszego pracodawcy,
- 700 zł u drugiego pracodawcy.

Łączna kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia była niższa od minimalnego wynagrodzenia. Ksiądz Marek podlegał więc obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym również z tytułu duchowieństwa. W okresie tym obowiązująca go najniższa podstawa wymiaru składek wynosiła 800 zł (2100 zł – 1300 zł).

Przykład 20

Siostra Zofia była zatrudniona w niepełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1 lutego 2018 r. do 31 maja 2018 r. Uzyskiwała z tytułu zatrudnienia przychód w wysokości 1000 zł miesięcznie. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia była więc niższa od minimalnego wynagrodzenia. W związku z tym siostra Zofia podlegała w tym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym również z tytułu duchowieństwa.

Przez cały kwiecień 2018 r. siostra Zofia przebywała na zasiłku chorobowym, do którego miała prawo z tytułu zatrudnienia. Tym samym, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z umowy o pracę wynosiła „0” zł. Podstawę wymiaru składek z tytułu duchowieństwa za kwiecień stanowiła więc kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę 2100 zł (2100 zł – 0 zł).

3. Wysokość składek i zasady ich finansowania

Wysokość składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych jest określona w stopach procentowych, jednakowych dla wszystkich ubezpieczonych.

Stopy procentowe wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne – **19,52%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – **8%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie chorobowe – **2,45%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe – wysokość stopy procentowej składki jest zróżnicowana.

Stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalamy my albo ustalają ją samodzielnie płatnicy składek.

My ustalimy stopę procentową składki wyłącznie tym płatnikom, którzy przekazali nam na formularzu ZUS IWA dane potrzebne do ustalenia tej składki za trzy ostatnie lata kalendarzowe poprzedzające dany rok składkowy, który trwa od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego. O ustalonej wysokości stopy procentowej zawiadamiamy płatników do 20 kwietnia danego roku składkowego.

Zasady ustalania wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe opisaliśmy w poradniku: „[Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe](#)”. Natomiast zasady wypełniania i przekazywania informacji ZUS IWA zawiera poradnik: „[Zasady składania i wypełniania informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe ZUS IWA](#)”. Poradniki są dostępne na www.zus.pl i w naszych placówkach.

Finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne

Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za członków zakonów kontemplacyjno–klauzurowych oraz misjonarzy (w okresach pracy na terenach misyjnych) finansowane są w 100% przez Fundusz Kościelny.

Składki na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe pozostałych osób duchownych są finansowane przez:

- duchownych – w wysokości 20% składki oraz
- Fundusz Kościelny – w wysokości 80% składki.

A zatem, za duchownych, którzy zobowiązani są współfinansować swoje składki, ich wysokość – z uwzględnieniem źródła ich finansowania – powinna zostać ustalona z zastosowaniem cząstkowych wartości stopy procentowej składki:

- **na ubezpieczenie emerytalne:**
duchowny – $19,52\% \times 20\% = 3,904\%$
Fundusz Kościelny – $19,52\% \times 80\% = 15,616\%$
- **na ubezpieczenia rentowe:**
duchowny – $8,00\% \times 20\% = 1,60\%$
Fundusz Kościelny – $8,00\% \times 80\% = 6,40\%$
- **na ubezpieczenie wypadkowe¹:**
duchowny – $1,67\% \times 20\% = 0,334\%$
Fundusz Kościelny – $1,67\% \times 80\% = 1,336\%$

Składki na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansują w całości sami duchowni.

¹ Dla wartości stopy procentowej składki obowiązującej duchownych (płatników), którzy opłacają składki wyłącznie na własne ubezpieczenia od 1.04.2018 r.

Składki na ubezpieczenia społeczne duchownych obliczane od podstawy ich wymiaru w wysokości zadeklarowanej ponad podstawę najniższą (czyli ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia) finansują w całości sami duchowni.

Przykład 21

Ksiądz Grzegorz opłaca zryczałtowany podatek od przychodów osób duchownych. W kwietniu 2018 r. jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zadeklarował kwotę 2700 zł. W związku z tym, za kwiecień 2018 r. Ksiądz Grzegorz powinien sporządzić i przekazać do nas dwie deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA, z kodami tytułu ubezpieczenia, które rozpoczynają się cyframi – 10 10 oraz 10 12. Pierwsza deklaracja powinna być oznaczona numerem identyfikatora deklaracji z zakresu 01-39, natomiast druga numerem z zakresu 40-49.

W pierwszej deklaracji z kodem tytułu **10 10** ksiądz Grzegorz powinien rozliczyć składki na ubezpieczenia społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne od obowiązującej go minimalnej podstawy wymiaru składek (w tym przypadku od 2100 zł).

Rozliczenie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe (obowiązująca stopa procentowa składki wynosi 1,67%) oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe z uwzględnieniem ich finansowania w wysokości 20% przez księdza Grzegorza i 80% przez Fundusz Kościelny, powinno wyglądać następująco:

Składka na ubezpieczenie	Duchowny (w zł)	Fundusz Kościelny (w zł)	Suma
emerytalne	$2100 \times 3,904\% = \mathbf{81,98}$	$2100 \times 15,616\% = \mathbf{327,94}$	409,92
rentowe	$2100 \times 1,6\% = \mathbf{33,60}$	$2100 \times 6,40\% = \mathbf{134,40}$	168,00
wypadkowe	$2100 \times 0,334\% = \mathbf{7,01}$	$2100 \times 1,336\% = \mathbf{28,06}$	35,07
chorobowe	$2100 \times 2,45\% = \mathbf{51,45}$	-	51,45
zdrowotne	$2100 \times 9\% = \mathbf{189,00}$	-	189,00
Suma	363,04	490,40	853,44

W drugiej deklaracji z kodem tytułu **10 12** ksiądz Grzegorz powinien rozliczyć składki od podstawy wymiaru, którą stanowi nadwyżka ponad minimalną podstawę wymiaru składek, czyli od 600 zł. Składki w tej części w całości finansuje sam ksiądz Grzegorz. Składki, które powinien wykazać w tej deklaracji wynoszą:

- **117,12 zł** – składka na ubezpieczenie emerytalne ($600 \text{ zł} \times 19,52\%$),
- **48 zł** – składka na ubezpieczenia rentowe ($600 \text{ zł} \times 8\%$),
- **10,02 zł** – składka na ubezpieczenie wypadkowe ($600 \text{ zł} \times 1,67\%$),
- **14,70 zł** – składka na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ($600 \text{ zł} \times 2,45\%$),
- **54 zł** – składka na ubezpieczenie zdrowotne ($600 \text{ zł} \times 9\%$).

III. Ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych

1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu

Obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu podlegają:

- duchowni, w tym członkowie zakonów męskich i żeńskich kościoła katolickiego i innych związków wyznaniowych,
- alumni wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulanci, nowicjusze i juniorzy zakonów męskich i żeńskich oraz ich odpowiednicy, z wyłączeniem osób o których mowa w punkcie 6).

Osoba duchowna jest obejmowana obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, jeśli:

- 1) ma obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej (UE) lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) i mieszka na terytorium państwa członkowskiego UE lub EFTA,
- 2) nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE lub EFTA – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej i przebywa w Polsce na podstawie:
 - wizy w celu wykonywania pracy,
 - zezwolenia na pobyt czasowy z wyłączeniem zezwolenia udzielonego na podstawie art. 181 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - zezwolenia na pobyt stały,
 - zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE,
 - zgody na pobyt ze względów humanitarnych,
 - zgody na pobyt tolerowany,
- 3) uzyskała w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzysta z ochrony czasowej na jej terytorium,
- 4) nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE lub EFTA, a legalnie mieszka w państwie członkowskim UE lub EFTA innym niż Polska,
- 5) ma obywatelstwo państwa członkowskiego UE lub EFTA i nie mieszka na terytorium państwa członkowskiego UE lub EFTA – jeżeli podlega obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego w Polsce i jest objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Dobrowolnie do ubezpieczenia zdrowotnego mogą przystąpić osoby, które są:

- 6) członkiem zakonu lub alumnem wyższego seminarium duchownego lub teologicznego, postulantom, nowicjuszem, juniorystą zakonu lub ich odpowiednikiem i nie mają obywatelstwa państwa członkowskiego UE lub EFTA – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i nie są osobą, o której mowa powyżej w punkcie 4), a przebywają w Polsce na podstawie:
 - wizy,

- zezwolenia na pobyt czasowy,
- zezwolenia na pobyt stały,
- zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE,
- zgody na pobyt ze względów humanitarnych,
- zgody na pobyt tolerowany

lub uzyskały w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystają z ochrony czasowej na jej terytorium.

Przykład 22

Siostra Łucja jest obywatelką Białorusi i ma ukończone 25 lat. Nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE lub EFTA. Jest członkiem zarejestrowanego w Polsce zgromadzenia zakonnego i przebywa w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy. W rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych siostra Łucja jest osobą duchowną, więc podlega zarówno ubezpieczeniom społecznym jak i ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Przykład 23

Obywatel Ukrainy jest członkiem zarejestrowanego w Polsce zgromadzenia zakonnego i kształci się jako alumn w seminarium duchownym. Nie skończył jeszcze 25 lat. Nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE lub EFTA. Przebywa w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy. Jako alumn nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, może natomiast przystąpić do niego dobrowolnie. Aby to zrobić, musi złożyć pisemny wniosek w oddziale Narodowego Funduszu Zdrowia.

Zbieg tytułów

Duchowny, który uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, opłaca składkę z każdego z nich odrębnie.

Wyjątkiem jest osoba duchowna, która **nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób duchownych**, o ile uzyskuje przychód jedynie z tytułu do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym jako:

- pracownik w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,
- osoba, która pobiera emeryturę lub rentę,
- osoba w stanie spoczynku pobierająca uposażenie lub uposażenie rodzinne,
- osoba, która pobiera uposażenie po zwolnieniu ze służby lub świadczenie pieniężne o takim samym charakterze.

W takich przypadkach duchowny nie jest zgłaszany do ubezpieczenia zdrowotnego i nie opłaca na nie składki z tytułu bycia osobą duchowną. Składka na to ubezpieczenie jest opłacana jedynie z tytułu zatrudnienia lub pobierania jednego z tych świadczeń.

Przykład 24

Duchowny nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę od 1 kwietnia 2018 r. Od 15 stycznia 2018 r. do 31 marca 2018 r. wykonywał umowę zlecenia. Składka na ubezpieczenie zdrowotne w okresie zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia powinna być opłacana z obu tytułów. Natomiast od 1 kwietnia 2018 r. składka ta powinna być opłacana wyłącznie z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Przykład 25

Ksiądz Ignacy ma ustalone prawo do emerytury, w związku z tym składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest wyłącznie z tytułu pobierania tego świadczenia. Od 26 maja 2018 r. został powołany na stanowisko proboszcza parafii i z tego powodu uzyskał status podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Wraz z nabyciem statusu podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ks. Ignacy powinien zostać zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego mimo, że składka na to ubezpieczenie jest już opłacana z tytułu pobierania emerytury. Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna, więc podstawę wymiaru tej składki za maj będzie stanowiła kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Przykład 26

Siostra Lucyna nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Ma ustalone prawo do emerytury. Zawarła umowę zlecenia na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 września 2018 r. z miesięcznym wynagrodzeniem 400 zł. Składka na jej ubezpieczenie zdrowotne powinna być opłacana z każdego z trzech tytułów odrębnie, a więc z tytułu pobierania emerytury, wykonywania zlecenia oraz duchowieństwa.

Gdy alumn wyższego seminarium duchownego lub teologicznego (lub postulanta, nowicjusza, juniorysta zakonu męskiego lub żeńskiego lub ich odpowiednik) podejmie zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia bądź umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana wyłącznie z tytułu zatrudnienia. W takim przypadku składka na ubezpieczenie zdrowotne za alumna, nowicjusza, postulanta czy juniorystę nie jest opłacana.

Data objęcia ubezpieczeniem

Osoby duchowne objęte są obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym od dnia, w którym zostały przyjęte do stanu duchownego do dnia wystąpienia z niego.

Alumni wyższych seminariów duchownych i teologicznych (oraz postulanci, nowicjusze i junioryści zakonów męskich i żeńskich oraz ich odpowiednicy) są obejmowani obowiązkiem ubezpieczenia od dnia, w którym zostali przyjęci do seminarium lub do zakonu albo jego odpowiedników. Obowiązek ten wygasa, gdy ukończą 25 lat albo wystąpią z seminarium lub zakonu albo jego odpowiedników. Osoby te do ubezpieczeń zgłasza wyższe seminarium duchowne lub teologiczne, albo zakon lub jego odpowiednik.

Zgłoszenie członków rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego

Za członka rodziny uważa się następujące osoby:

- dziecko:
 - własne,
 - małżonka,
 - dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę,
 - obce przyjęte w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli uczy się dalej – w szkole, zakładzie kształcenia nauczycieli, uczelni lub jednostce naukowej prowadzącej studia doktoranckie – do ukończenia 26 lat, natomiast, jeżeli ma orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – bez ograniczenia wieku,
- małżonka, z wyłączeniem małżonków, wobec których orzeczono separację prawomocnym wyrokiem sądu,
- wstępnych (np. rodziców, dziadków), którzy pozostają z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym.

Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członka rodziny powstaje jeżeli:

- nie podlega on obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z własnego tytułu, np. jako pracownik, zleceniobiorca, osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, bezrobotny,
- nie jest uprawniony do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie udzielania rzeczowych świadczeń zdrowotnych.

Płatnik składek musi zgłosić lub wyrejestrować członka rodziny w ciągu 7 dni od dnia zaistnienia okoliczności, które powodują konieczność jego zgłoszenia lub wyrejestrowania. Służy do tego formularz ZUS ZCNA („Zgłoszenie danych o członkach rodziny, dla celów ubezpieczenia zdrowotnego”).

Płatnik składek ma obowiązek wyrejestrować członków rodziny zgłoszonych do ubezpieczenia zdrowotnego wraz z wyrejestrowaniem osoby ubezpieczonej, która zgłaszała tych członków rodziny.

Ważne! Utratę statusu członka rodziny powoduje m.in. nabycie przez niego innego tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego (np. jako pracownik, zleceniobiorca), a także zakończenie nauki przez pełnoletnie dziecko, które nie ma znacznego stopnia niepełnosprawności. W takiej sytuacji trzeba pamiętać o wyrejestrowaniu go z ubezpieczenia. Jeśli po ustaniu własnego tytułu do ubezpieczenia, dana osoba nadal spełnia warunki do zgłoszenia jej w charakterze członka rodziny powinna zostać zgłoszona ponownie.

2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne

2.1. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osoby duchownej, która jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych

Podstawa wymiaru składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne duchownego, który jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych to:

- **kwota minimalnego wynagrodzenia** za pracę (w 2020 r. jest to kwota **2600 zł**),
- **kwota różnicy** pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę a kwotą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze stosunku pracy lub członkostwa w spółdzielni,
- **kwota zadeklarowana** do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w przypadku zadeklarowania do tej podstawy kwoty wyższej od obowiązującej danego duchownego najniższej podstawy).

Podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne nie pomniejsza się o składki na ubezpieczenia społeczne, które są finansowane ze środków ubezpieczonego.

Przykład 27

Ksiądz Igor jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od osób duchownych. Zostaje zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Składka na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana z obu tytułów, zarówno z tytułu stosunku pracy, jak i z tytułu duchowieństwa. Podstawę wymiaru tej składki, stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Przykład 28

Ksiądz Paweł jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od osób duchownych. Jest objęty obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym oraz nie ma innego tytułu do ubezpieczeń. Jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ksiądz Paweł zadeklarował kwotę wyższą niż minimalne wynagrodzenie za pracę – 2500 zł. W tym przypadku podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne będzie wynosiła tyle, ile podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, czyli 2500 zł.

2.2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za duchownego, który nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych

Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne duchownych, którzy nie są podatnikami podatku dochodowego od osób fizycznych ani podatnikami zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, stanowi **kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego**, który przysługuje na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych.

Do 31 października 2018 r. była to kwota 520 zł. **Od 1 listopada 2018 r.** kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego wynosi **620 zł**.

Przykład 29

Ksiądz Piotr nie jest objęty ubezpieczeniami z innego tytułu ani nie jest podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych ani zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Od 1 stycznia 2018 r. zadeklarował do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwotę wyższą niż minimalne wynagrodzenie za pracę – 2400 zł. W tym przypadku podstawę wymiaru składek będzie stanowiła:

- zadeklarowana kwota, czyli 2400 zł, w odniesieniu do składek na ubezpieczenia społeczne,
- kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego, czyli 520 zł, w odniesieniu do składki na ubezpieczenie zdrowotne.

2.3. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za alumnów wyższych seminariów duchownych i teologicznych (oraz postulatów, nowicjuszy i juniorystów zakonów męskich i żeńskich i ich odpowiedników)

Podstawę wymiaru składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne alumnów wyższych seminariów duchownych i teologicznych (oraz postulatów, nowicjuszy i juniorystów zakonów męskich oraz żeńskich i ich odpowiedników), stanowi **kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego**, który przysługuje na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych.

Do 31 października 2018 r. była to kwota 520 zł. **Od 1 listopada 2018 r.** kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego wynosi **620 zł**.

3. Wysokość składki i zasady jej finansowania

Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi **9%** podstawy jej wymiaru.

Składka ta jest **miesięczna i niepodzielna**.

Oznacza to, że nie należy proporcjonalnie pomniejszać ustalonej podstawy wymiaru tej składki, gdy:

- ubezpieczenie zdrowotne osoby duchownej powstanie lub ustanie w trakcie miesiąca,
- duchowny za część miesiąca lub za cały miesiąc będzie pobierał zasiłek z ubezpieczenia chorobowego lub ubezpieczenia wypadkowego.

Przykład 30

Karol uzyskał święcenia kapłańskie 24 maja 2018 r. i został objęty od tej daty obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego. Ks. Karol nie jest podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych ani podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Jako, że składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna, podstawę jej wymiaru za maj będzie stanowiła pełna kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego, czyli 520 zł.

Przykład 31

Ksiądz Michał jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Przez cały styczeń 2018 r. przebywał na zwolnieniu chorobowym i pobierał zasiłek chorobowy z dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. W związku z tym podstawa wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne za styczeń 2018 r. wynosi „0” zł. Natomiast podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 2100 zł.

Ważne! Kiedy duchowny w trakcie miesiąca uzyskał lub stracił status podatnika podatku dochodowego od osób fizycznych lub podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych – co skutkuje zmianą właściwej dla tego duchownego podstawy wymiaru składki – składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna być naliczona i opłacona za ten miesiąc od podstawy wymiaru, która była właściwa jako pierwsza w danym miesiącu.

Przykład 32

Ksiądz Tadeusz uzyskał status podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych od 15 czerwca 2018 r. W związku z tym, w trakcie miesiąca zmieniła się jego podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Do 14 czerwca 2018 r. ksiądz Tadeusz nie był podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych. Za pierwszą podstawę wymiaru składki za ten miesiąc należy uznać kwotę, która odpowiada specjalnemu zasiłkowi opiekuńczemu – 520 zł. Od tej podstawy powinien on naliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne za czerwiec 2018 r. Za lipiec 2018 r. składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna zostać obliczona już od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Gdy duchowny (np. członek zakonu, alumn, ksiądz diecezjalny) w trakcie miesiąca zmienia płatnika składek (np. do tej pory składki za niego opłacała instytucja kościelna, a obecnie sam będzie płatnikiem składek na własne ubezpieczenia), to ze względu na niepodzielność składki na ubezpieczenie zdrowotne, składka za ten miesiąc powinna być w całości rozliczona przez pierwszego płatnika składek. Nowy płatnik składek powinien po raz pierwszy rozliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne (za daną osobę) dopiero za następny miesiąc.

Finansowanie składki na ubezpieczenie zdrowotne

Tytuł ubezpieczenia	Źródło finansowania składki na ubezpieczenie zdrowotne
Duchowny, który jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych	Duchowny z własnych środków
Duchowny, który nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych	Fundusz Kościelny
Alumn wyższego seminarium duchownego lub teologicznego, postulanta, nowicjusza lub juniorysta zakonu męskiego oraz żeńskiego lub ich odpowiedników	Fundusz Kościelny

IV. Zgłoszenie i wyrejestrowanie z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób duchownych

1. Zgłoszenie do ubezpieczeń

Obowiązek zgłoszenia osoby duchownej do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego lub tylko do ubezpieczenia zdrowotnego należy do płatnika składek. **Płatnikiem jest albo sam duchowny albo zwierzchnia instytucja diecezjalna lub zakonna.** Zgłoszenie należy złożyć w ciągu 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń.

Jeżeli płatnikiem składek za siebie jest sam duchowny, to nie składa on zgłoszenia płatnika składek na formularzu ZUS ZFA. Musi on natomiast złożyć:

- ZUS ZUA „Zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych” – jeśli, podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym, lub
- ZUS ZZA „Zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych” – jeśli, podlega tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Zgłoszenie płatnika składek sporządzamy sami na podstawie przekazanego zgłoszenia do ubezpieczeń.

W dokumentach ZUS ZUA lub ZUS ZZA duchowny powinien wpisać:

- w bloku II „Dane identyfikacyjne płatnika składek” – NIP i PESEL, oraz nazwisko i imię.
- w bloku III „Dane identyfikacyjne osoby zgłaszanej do ubezpieczeń” (ubezpieczenia) – PESEL, a gdy go nie ma – serię i numer dowodu osobistego lub paszportu, nazwisko i imię oraz datę urodzenia

Jeśli trzeba wpisać serię i numeru paszportu, które są dłuższe niż liczba pól przewidzianych w formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA, trzeba pamiętać aby wykazywać kolejno tylko litery i cyfry, które mieszczą się w przeznaczonych do tego polach.

Jeżeli dane identyfikacyjne duchownego (PESEL, nazwisko, imię pierwsze, seria i numer dowodu osobistego lub paszportu) zmieniły się lub trzeba je skorygować, należy złożyć poprawnie wypełniony formularz ZUS ZIUA („Zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej”). Natomiast jeśli zmieniły się lub trzeba skorygować inne dane osoby ubezpieczonej należy złożyć odpowiednio formularz ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

Aby zmienić lub skorygować kod tytułu ubezpieczenia, rodzaj ubezpieczenia lub datę od której duchowny podlega ubezpieczeniom lub ubezpieczeniu trzeba wyrejestrować osobę duchowną z ubezpieczeń na formularzu ZUS ZWUA („Wyrejestrowanie z ubezpieczeń”), a następnie ponownie zgłosić do ubezpieczeń – odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

Jeśli płatnikiem składek za osobę duchowną jest przełożony domu zakonnego lub klasztoru bądź instytucja diecezjalna lub zakonna, wówczas wymagane jest zgłoszenie płatnika składek na formularzu ZUS ZPA („Zgłoszenie/zmiana danych płatnika składek – osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej”).

Przykład 33

Ksiądz Rajmund opłacał zryczałtowany podatek od przychodów osób duchownych. Od 1 czerwca 2018 r. zawarł umowę o pracę z zagwarantowanym wynagrodzeniem wyższym niż minimalne wynagrodzenie. W związku z tym ustał obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu duchowieństwa. Z tego tytułu nadal obowiązkowe jest tylko ubezpieczenie zdrowotne. Ks. Rajmund musiał wyrejestrować się z ubezpieczeń spo-

tecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA od 1 czerwca 2018 r., a następnie ponownie zgłosić się od tego dnia tylko do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA.

Przykład 34

Ksiądz Wojciech był zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu duchowieństwa. Od 1 sierpnia 2018 r. zamierza przystąpić również do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. W takim przypadku ks. Wojciech powinien wyrejestrować się z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA od 1 sierpnia 2018 r. Następnie musi ponownie zgłosić się na formularzu ZUS ZUA do wszystkich ubezpieczeń – także do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego – od 1 sierpnia 2018 r. O dacie objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym będzie decydowała data złożenia zgłoszenia ZUS ZUA. Aby zostać objętym tym ubezpieczeniem od 1 sierpnia 2018 r. ks. Wojciech powinien przekazać do nas zgłoszenie ZUS ZUA nie później niż w tym dniu.

2. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń

Każda osoba duchowna, w stosunku do której ustaje obowiązek ubezpieczeń społecznych i/lub ubezpieczenia zdrowotnego, musi zostać wyrejestrowana z tych ubezpieczeń. Zgłoszenie wyrejestrowania płatnik składek musi złożyć w ciągu 7 dni na formularzu ZUS ZWUA „Wyrejestrowanie z ubezpieczeń”.

Osoba duchowna, która jest równocześnie płatnikiem składek na własne ubezpieczenia, sama wyrejestrowuje się z ubezpieczeń.

Dodatkowe informacje dotyczące wypełniania i korygowania dokumentów zgłoszeniowych oraz zasad ich przekazywania do ZUS zawiera poradnik [Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych](#). Zasady wypełniania poszczególnych dokumentów zgłoszeniowych omówiliśmy w poradnikach szczegółowych (ZUS ZUA, ZUS ZZA, ZUS ZIUA, ZUS ZWUA). Są one dostępne na stronie www.zus.pl i w naszych placówkach.

3. Kody tytułów ubezpieczenia

Osobę duchowną należy zgłosić do ubezpieczeń (na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA) z właściwym kodem tytułu ubezpieczenia.

Kod tytułu ubezpieczenia składa się z 6 znaków, które oznaczają:

- 2 pierwsze znaki – podmiot podstawowy,

- 2 następne znaki – rozszerzenie podmiotu,
- 5 znak – ustalone bądź nieustalone prawo do emerytury lub renty,
- 6 znak – ustalony bądź nieustalony stopień niepełnosprawności.

Kody tytułów ubezpieczenia osób duchownych są następujące:

- **1010** – duchowny, który nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej i opłaca składkę od minimalnej podstawy wymiaru,
- **1011** – duchowny, który nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej i opłaca składkę od minimalnej podstawy oraz od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru, należną za okres do 31 marca 2004 r.,
- **1012** – duchowny, który nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej i opłaca składkę od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru (kod stosowany wyłącznie na deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie rozliczeniowym),
- **1020** – duchowny, który nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej, jest członkiem zakonu kontemplacyjno – klauzurowego lub misjonarzem i opłaca składkę od minimalnej podstawy wymiaru,
- **1050** – alumn seminarium duchownego, nowicjusz, postulanci i juniorysta, który podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Kody prawa do emerytury lub renty wykazywane na 5 znaku kodu tytułu ubezpieczenia są następujące:

- **0** – osoba, która nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty,
- **1** – osoba, która ma ustalone prawo do emerytury,
- **2** – osoba, która ma ustalone prawo do renty.

Kody stopnia niepełnosprawności wykazywane na 6 znaku kodu tytułu ubezpieczenia są następujące:

- **0** – osoba, która nie posiada orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub osobę, która ma orzeczenie, ale nie przedłożyła go płatnikowi składek,
- **1** – osoba, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidów albo orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy wydane przez lekarza orzecznika ZUS,
- **2** – osoba, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidów albo orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy wydane przez lekarza orzecznika ZUS,
- **3** – osoba, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów albo orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji wydane przez lekarza orzecznika ZUS.

V. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne

1. Duchowny, który opłaca składki na własne ubezpieczenia

Osoba duchowna, która opłaca składki wyłącznie za siebie przesyła jedynie deklarację rozliczeniową (formularz ZUS DRA).

Duchowny, który zadeklaruje podstawę wymiaru składek wyższą niż minimalna, powinien rozliczyć należne składki w dwóch deklaracjach rozliczeniowych, odpowiednio z kodami tytułu ubezpieczenia 10 10 oraz 10 12. Każda z deklaracji powinna być oznaczona numerem identyfikatora deklaracji z różnych zakresów numeracji, czyli z zakresu 01-39 oraz 40-49.

Obowiązek przekazania za dany miesiąc dwóch deklaracji rozliczeniowych, które powinny zostać oznaczone identyfikatorami deklaracji z odrębnych zakresów, duchowny ma również wtedy, gdy ma prawo do emerytury lub renty.

Przykład 35

Ksiądz Marek jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Opłaca składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru. Ks. Marek przekazuje więc do nas dwie deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA:

- pierwszą z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 10 10 i identyfikatorem deklaracji 01 – w której rozlicza składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od minimalnej podstawy wymiaru,
- drugą z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 10 12 i identyfikatorem deklaracji 40 – w której rozlicza składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru.

Przykład 36

Ksiądz Patryk jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Opłacał składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru, która odpowiada minimalnemu wynagrodzeniu za pracę. W trakcie miesiąca ks. Patryk nabył prawo do emerytury. W konsekwencji w miesiącu tym ustał obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu duchowieństwa. Oznacza to, że musi się wyrejestrować z ubezpieczeń i zgłosić tylko do ubezpieczenia zdrowotnego. Za ten miesiąc ks. Patryk przekazuje do nas dwie deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA:

- pierwszą z kodem tytułu ubezpieczenia 1010 0 0 i identyfikatorem deklaracji 01 – w której wykaże składki:

- na ubezpieczenia społeczne – obliczone od ustalonej proporcjonalnie podstawy ich wymiaru za tę część miesiąca, kiedy podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym,
 - na ubezpieczenie zdrowotne – obliczone od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- drugą z kodem tytułu ubezpieczenia 1010 1 0 i identyfikatorem deklaracji 40 – w której wykaże w podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne „0” zł.
- W następnym miesiącu ksiądz Hieronim przekaże wyłącznie jedną deklarację rozliczeniową, z kodem tytułu ubezpieczenia 1010 1 0 i identyfikatorem deklaracji 01. Będzie musiał rozliczyć tylko składkę na ubezpieczenie zdrowotne od minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, duchowny, który opłaca składki wyłącznie za siebie:

- w bloku II „Dane identyfikacyjne płatnika składek” podaje NIP i PESEL, a więc takie dane identyfikacyjne, jakie przekazał w bloku II zgłoszenia ZUS ZUA lub ZUS ZZA,
- w bloku XI „Deklaracja dochodu” podaje właściwy kod tytułu ubezpieczenia oraz podstawę wymiaru składek.

Zwolnienie z obowiązku comiesięcznego składania deklaracji ZUS DRA

Duchowni, którzy opłacają składki wyłącznie za siebie, nie muszą składać dokumentów rozliczeniowych za kolejne miesiące, gdy nie zmieniły się dane z ostatniej deklaracji rozliczeniowej.

Zasada ta ma zastosowanie do duchownych, którzy rozliczają składki od najniższej obowiązującej ich podstawy wymiaru składek (a więc przekazują deklaracje z kodem tytułu ubezpieczenia 10 10 albo 10 20), jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej podstawę wymiaru składek stanowiła:

- na ubezpieczenia społeczne:
 - kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, albo
 - kwota różnicy pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę, a kwotą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze stosunku pracy lub członkostwa w spółdzielni,
- na ubezpieczenie zdrowotne:
 - kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, albo
 - kwota różnicy pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę a kwotą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze stosunku pracy lub członkostwa w spółdzielni, albo
 - kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Zwolnienie z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowych ma zastosowanie do duchownych objętych zarówno obowiązkowymi, jak i dobrowolnymi ubezpieczeniami społecznymi, jeśli spełniają te warunki.

Ważne! Deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA nie trzeba składać także wtedy, gdy zmieniła się tylko wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę lub wysokość kwoty specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Przykład 37

Ksiądz Mateusz jest płatnikiem składek na własne ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych. Nie ma też innego tytułu ubezpieczenia. Podstawę wymiaru jego składek stanowi:

- na ubezpieczenia społeczne – kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- na ubezpieczenie zdrowotne – kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego.

W okresie od 16 lipca 2018 r. do 15 października 2018 r. ma prawo do zasiłku chorobowego. Nie musi składać deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA za czerwiec 2018 r. Za pozostałe miesiące będzie musiał przekazać:

- za lipiec 2018 r. – deklarację rozliczeniową z podstawą wymiaru składek:
 - na ubezpieczenia społeczne – pomniejszoną proporcjonalnie do okresu, sprzed zachorowania (15 dni),
 - na ubezpieczenie zdrowotne – równą kwocie specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za sierpień 2018 r. – deklarację rozliczeniową z podstawą wymiaru składek:
 - na ubezpieczenia społeczne – wynoszącą 0 zł i kwotą składek „0” zł
 - na ubezpieczenie zdrowotne – równą kwocie specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za wrzesień 2018 r. – nie musi składać deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA,
- za październik 2018 r. – deklarację rozliczeniową z podstawą wymiaru składek:
 - na ubezpieczenia społeczne – pomniejszoną proporcjonalnie do okresu po ustaniu niezdolności do pracy (16 dni),
 - na ubezpieczenie zdrowotne – równą kwocie specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za listopad 2018 r. – deklarację rozliczeniową z podstawą wymiaru składek:
 - na ubezpieczenia społeczne – równą minimalnemu wynagrodzenia za pracę,
 - na ubezpieczenia zdrowotne – równą kwocie specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za grudzień 2018 r. i kolejne miesiące nie będzie musiał przekazywać deklaracji rozliczeniowej, jeżeli nie zmienią się dane, które wykazał w deklaracji ZUS DRA za listopad 2018 r.

2. Duchowny, za którego składki rozlicza i opłaca instytucja diecezjalna lub zakonna

Jeżeli płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne lub tylko na ubezpieczenie zdrowotne za osoby duchowne jest instytucja diecezjalna lub zakonna do deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA załącza ona za każdego ubezpieczonego odpowiedni imienny raport miesięczny:

- ZUS RCA – „Imienny raport miesięczny o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach”,
- ZUS RSA – „Raport imienny o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek”,
- ZUS RZA – „Raport imienny o należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne”.

W tych raportach płatnik podaje:

- imię i nazwisko duchownego,
- PESEL, a gdy osobie duchownej nie nadano tego numeru – serię i numer dowodu osobistego lub paszportu, oraz
- kod tytułu ubezpieczenia.

Za duchownego, który zadeklaruje wyższą niż minimalna podstawę wymiaru składek, należne składki powinny być rozliczone w dwóch blokach raportu ZUS RCA:

- pierwszy blok raportu (III.A–C) powinien zostać wypełniony z wykorzystaniem kodu tytułu ubezpieczenia rozpoczynającego się cyframi 10 10 lub 10 20. W bloku tym należy rozliczyć składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz na ubezpieczenia społeczne od minimalnej podstawy wymiaru, z uwzględnieniem źródeł finansowania:
 - dla kodu 10 10: przy obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych – 80% Fundusz Kościelny, 20% duchowny, a przy dobrowolnych ubezpieczeniach społecznych – 100% duchowny;
 - dla kodu 10 20: przy obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych – 100% Fundusz Kościelny, a przy dobrowolnych ubezpieczeniach społecznych – 100% duchowny,
- drugi blok raportu (IV.A–C) powinien zostać wypełniony z wykorzystaniem kodu tytułu ubezpieczenia rozpoczynającego się cyframi 10 12. W bloku tym należy rozliczyć składki na ubezpieczenia społeczne (i ubezpieczenie zdrowotne jeśli duchowny jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych) od nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru, z uwzględnieniem źródła finansowania – 100% duchowny.

3. Terminy rozliczania i opłacania składek

Płatnik składek zobowiązany jest przekazywać do ZUS odpowiednie dokumenty rozliczeniowe (o ile nie został zwolniony z obowiązku comiesięcznego ich przekazywania) oraz opłacać

należne składki na ubezpieczenia społeczne i/lub ubezpieczenie zdrowotne za dany miesiąc, nie później niż:

- do 10 dnia następnego miesiąca – jeśli duchowny opłaca składki wyłącznie za siebie,
- do 15 dnia następnego miesiąca – jeśli składki za duchownego opłaca instytucja diecezjalna lub zakonna.

Jeśli 10 lub 15 dzień miesiąca przypada w sobotę, niedzielę lub święto, to składkę należy opłacić najpóźniej następnego dnia po dniu wolnym od pracy.

Duchowni, którzy są płatnikami składek na własne ubezpieczenia mogą opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zarówno w formie bezgotówkowej jak i gotówkowej. Opłacać je mogą zatem za pośrednictwem banku, instytucji płatniczej lub biura usług płatniczych.

Płatnik składek musi przechowywać kopie deklaracji rozliczeniowych, imiennych raportów miesięcznych oraz dokumentów korygujących te dokumenty przez 5 lat od dnia, w którym przekazał je do nas w formie dokumentu pisemnego lub elektronicznego.

Dodatkowe informacje dotyczące wypełniania i korygowania dokumentów rozliczeniowych oraz zasad ich przekazywania zawiera poradnik: [Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych](#). Zasady wypełniania poszczególnych dokumentów rozliczeniowych omówiliśmy w poradnikach szczegółowych (ZUS DRA, ZUS RCA, ZUS RZA, ZUS RSA). Są one dostępne na naszej stronie internetowej i w naszych placówkach.

Wykaz podstawowych aktów prawnych

- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020r. poz. 266, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 grudnia 2018 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych oraz innych dokumentów (Dz. U. poz. 2495 z późn. zm.).

